

THÉOPHILE GAUTIER

Mumia

Traducere și note de Traian Fițescu

Redactare: Mirella Acsente
Tehnoredactare computerizată: Lorena Ionică
Designul copertei: Andreea Apostol
Ilustrația copertei: Walter Riess
Ilustrații: Mircea Toia

Théophile Gautier
LE ROMAN DE LA MOMIE

Toate drepturile asupra acestei ediții
sunt rezervate Editurii CORINT EDUCAȚIONAL,
parte componentă a GRUPULUI EDITORIAL CORINT.

ISBN 978-606-8668-48-2

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

GAUTIER, THÉOPHILE

Mumia / Théophile Gautier; trad.: Traian Fiñescu. –

București: Corint Educațional, 2014

ISBN 978-606-8668-48-2

I. Fiñescu, Traian (trad.)

821.133.1-31=135.1

DOMNULE ERNEST FEYDEAU

Vă dedic această carte, care vă revine de drept; punându-mi la dispoziție erudiția și biblioteca dumneavoastră, m-ați făcut să cred că sunt un adevărat savant și că știu destule despre Egiptul antic pentru a-l descrie; călăuzit de dumneavoastră, am pătruns în temple, în palate și în hipogee¹, m-am plimbat prin orașul viu și prin orașul mort; ați ridicat din fața ochilor mei vălul misterioasei Isis² și ați făcut să învie o uriașă civilizație dispărută.

Povestea este a dumneavoastră, romanul este al meu; n-am făcut altceva decât să strâng laolaltă prin stilul meu, ca printr-un ciment de mozaic, pietrele prețioase pe care mi le-ați oferit.

Th. G.

¹ Mormânt săpat în stâncă.

² Una dintre principalele divinități ale vechilor egipteni; zeiță a naturii fecunde și a maternității, soră și soție a lui Osiris.

PROLOG

— Am presentimentul că vom găsi în valea Biban-el-Moluk un mormânt încă neviolat, îi spunea unui tânăr englez cu înfățișare aristocratică un personaj mult mai umil, ștergându-și cu o batistă mare cu carouri albastre chelia și roind de sudoare, de parcă ar fi avut capul modelat din argilă poroasă și umplut cu apă ca o garguetă¹ tebană.

— Să te audă Osiris, îi răspunse doctorului german tânărul lord, este o invocație pe care ți-o poți îngădui în fața vechii *Diospolis magna*; dar de atâtea ori până acum am fost dezamăgiți; căutătorii de comori ne-au luat-o întotdeauna înainte.

— Un mormânt pe care să nu-l fi scotocit nici regii păstori, nici mezii² lui Cambise³, nici grecii, nici romanii, nici arabii, și care să ne ofere bogățiile sale intacte și misterul său virgin, continuă savantul asudat, cu un entuziasm care făcea să-i scânteieze ochii în spatele ochelarilor cu lentile albastre.

¹ Vas poros în care se răcește apa prin evaporare.

² Locuitori ai statului Media, creat în secolele VIII–VII î.H. în Podișul Iranului, cu capitala la Ecbatana. Înfrânți de perși, teritoriul lor devine o provincie a Imperiului Persan.

³ Cambise al II-lea, rege al Persiei, fiul și succesorul lui Cirus al II-lea cel Mare, domnește între 528 și 521 î.H., cucerește Egiptul și întemeiază aici a XXVII-a dinastie.

— Și asupra căruia vei publica o disertație dintre cele mai erudite, care te va așeza în știință alături de Champollion, de Rosellini, de Wilkinson, de Lepsius și de Belzoni, spuse tânărul lord.

— O să vi-o dedic, milord, o să vi-o dedic: căci fără dumneavoastră, care ați fost mărinimos ca un rege, în vecii vecilor n-aș fi putut să-mi confirm sistemul vizitând monumentele, și aș fi murit în târgușorul meu din Germania fără să fi contemplat minunile acestui pământ străvechi, răspunse cu emoție savantul.

Această conversație se desfășura nu departe de Nil, la intrarea în Biban-el-Moluk, între lordul Evandale, călare pe un cal arab, și doctorul Rumphius, cocoțat, cu mult mai multă modestie, pe spinarea un măgar numai piele și oase, ciomăgit cu osârdie din când în când de un felah pentru a fi convins să-și vadă de drum; barca ușoară care-i adusese pe cei doi călători, și care urma să le servească drept locuință în timpul șederii lor, era ancorată de cealaltă parte a Nilului, în fața satului Luxor¹, cu vâslele ridicate, cu marile sale pânze triunghiulare strânse și legate de catarge.

După ce consacraseră câteva zile vizitării și studierii uluitoarelor ruine ale Tebei, rămășițe gigantice ale unei lumi grandioase, trecuseră fluviul cu un sandal (ambarcațiune ușoară egipteană) și se îndreptau spre lanțul arid de munți care îi adăpostește la sânul lui, în adâncul misterioaselor hipogee, pe foștii locuitori ai palatelor de pe celălalt mal. Câțiva membri ai echipajului îi însoțeau de la distanță pe lordul Evandale și pe doctorul Rumphius, în timp ce alții, întinși pe punte în umbra cabinei, își fumau în tihnă pipa, păzind totodată ambarcațiunea.

Lordul Evandale era unul dintre acei tineri englezi ireproșabili din toate punctele de vedere, așa cum dăruiește civilizației aristocrația engleză: a fișa în orice împrejurare acea siguranță disprețuitoare pe care ți-o conferă o avere ereditară considerabilă, un nume istoric înscris în *Peerage and Baronetage*, această a doua *Biblie* a Angliei, și o frumusețe căreia nu i se putea reproșa nimic, doar,

¹ Situată în apropiere de Teba, localitate în care s-a construit celebrul templu închinat lui Amon, refăcut și mărit în vremea faraonului Ramses al II-lea. Ruinele lui se mai văd și astăzi.

poate, că era prea perfectă pentru un bărbat. Într-adevăr, chipul său cu trăsături pure, dar reci, semăna cu copia în ceară a capului unui Meleagros¹ sau Antinous².

Culoarea trandafirie a buzelor și a obrazilor părea produsul carminului și al fardului, iar părul de un blond închis era încrețit în mod natural, la fel de ireproșabil de parcă ar fi ieșit din mâna unui maestru în ale coafurii, sau a unui valet iscusit. Totuși, privirea hotărâtă a ochilor albastrii ca oțelul și un ușor gest disprețuitor care făcea să-i iasă în afară buza inferioară corectau impresia de oarecare efeminare.

Membru al clubului posesorilor de iahturi, tânărul lord își îngăduia din când în când capriciul unei excursii pe ușoara sa navă, *Puck*, construită din lemn de tec, amenajată ca un budoar și manevrată de un echipaj puțin numeros, dar alcătuit din marinari tot unul și unul. În anul precedent vizitase Islanda; anul acesta vizita Egiptul, și iahtul său îl aștepta în rada din Alexandria; luase cu el un savant, un doctor, un naturalist, un desenator și un fotograf, pentru ca plimbarea să nu fie inutilă; el însuși era foarte instruit, iar succesele de om de lume nu îl făcuseră să uite de izbânzile de la Universitatea din Cambridge.

Era îmbrăcat cu acea sobrietate și acea grijă meticuloasă pentru curățenie caracteristice englezilor care străbat nisipurile deșertului în aceeași ținută pe care o arborează atunci când se plimbă pe jetela din Ramsgate, sau pe trotuarele largi din West End. Un soi de halat subțire, destinat să răsfrângă razele solare, o vestă și un pantalon de doc alb alcătuiau echipamentul său, completat de o cravată îngustă albastră cu picățele albe și o pălărie de panama extrem de fină, prevăzută cu un văl de gaz.

Rumphius, egiptologul, își păstra, chiar în această climă toridă, costumul negru tradițional al savantului, cu pulpanele surtucului mototolite, gulerul răsucit, și nasturii de la cămașă roși, dintre care unii chiar scăpaseră din capsula lor de mătase. Pantalonii luceau

¹ Erou etolian din ciclul Argonauților.

² Tânăr grec din Bithinia, de o mare frumusețe, sclav și apoi favorit al împăratului Hadrian.

din loc în loc, lăsând să se vadă urzeala; deasupra genunchiului drept un observator atent ar fi putut remarca, pe fondul bătând în cenușiu al stofei, niște dâre mai închise la culoare, atestând în mod evident obiceiul savantului de a-și șterge tocul prea încărcat de cerneală de această parte a veșmintelor sale. Cravata de muselină spânzura de gâtul împodobit cu acel cartilagiu proeminent numit de femeile de treabă mărul lui Adam, de strașnice dimensiuni. Dacă era îmbrăcat cu o neglijență științifică, în schimb Rumphius nu era deloc arătos: câteva smocuri de păr roșcat, presărat cu fire cenușii, erau masate în spatele urechilor mult depărtate de cap, răzvrătindu-se împotriva gulerului prea înalt; craniul, în întregime chel, strălucea ca un os de sub care țâșnea un nas de o lungime ieșită din comun, spongios și bulbos la vârf, configurație care, având în vedere și discurile albastrii ale ochelarilor, îi conferea un vag aspect de ibis, accentuat de umerii căzuți: înfățișarea cât se poate de potrivită, de altfel, și aproape providențială pentru un savant om de știință care se ocupă cu descifrarea inscripțiilor și cartușelor hieroglifice. S-ar fi zis că ai în față o zeităte ibiocefală, cum poți vedea în frescele funebre, ajunsă în trupul unui savant ca urmare a cine știe cărei metempsihoze.

Lordul și doctorul mergeau spre stâncile cu vârful ascuțite care străjuiesc funebra vale Biban-el-Moluk, necropola regală a străvechii Tebe, purtând conversația din care v-am relatat câteva fraze, când, ieșind ca un troglodit¹ din gura întunecată a unui mormânt gol, locuință obișnuită a felahilor, un nou personaj, îmbrăcat destul de teatral, își făcu brusc intrarea în scenă, le ieși în față călătorilor și îi salută cu acel salut grațios al orientalilor, umil, dezmierdător și în același timp demn.

Era un grec, expert în săpături arheologice, negustor și fabricant de antichități, vânzând la nevoie lucruri noi, în lipsa celor vechi. Nu aducea, de altfel, deloc cu unul dintre acei vulgari și famelici exploatare ai străinilor. Purta fesul de fetru roșu, acoperit în spate de un ciucure lung și flocos de mătase albastră, lăsând să se vadă, sub

¹ Om preistoric din epoca cuaternarului.

găitanul alb îngust al unei prime calote de pânză pictată, tâmplele rase la același nivel cu barba proaspăt tunsă. După tenul măsliniu, sprâncenele negre, nasul coroiat, ochii de pasăre de pradă, mustața stufoasă, bărbia aproape despătată în două de o gropiță ce părea să fie rezultatul unei lovituri de sabie, ai fi zis că ai de-a face cu un tâlhar autentic, dacă asprimea trăsăturilor n-ar fi fost îndulcită de o blândete prefăcută și de surâsul slugarnic al speculantului veșnic în căutare de clienți. Veșmintele sale erau curate; era îmbrăcat îngrijit și chiar cu o oarecare cochetărie: purta o haină de culoarea scorțișoarei împodobită cu găitane de mătase de aceeași culoare, jambiere, ghetre de stofă la fel, o vestă albă împodobită cu nasturi asemănători cu florile de munte, o cingătoare roșie lată și niște pantaloni uriași, scurți și bufanți, cu o mulțime de pliuri.

Grecul acesta studia de multă vreme ambarcațiunea ancorată în dreptul Luxorului. Observând cât de mare e barca, câți vâslași are, cu cât lux este amenajată și, mai ales, pavilionul Angliei arborat la pupă, adulmecase cu instinctul lui mercantil că proprietarul acestei minunății nu putea fi decât un călător putred de bogat, a cărui curiozitate științifică putea fi exploatată din plin având în vedere că, fără nicio îndoială, nu era unul dintre acei diletanți care se mulțumeau doar cu statuetele de ipsos acoperite cu email albastru sau verde, cu scarabeii gravați, cu panourile acoperite de hieroglifice și cu alte mărunte produse ale artei egiptene.

Urmărea peregrinările călătorilor printre ruine și, sigur că, după ce aveau să se sature să le admire, nu vor pierde ocazia de a traversa fluviul ca să viziteze hipogeele regale, îi aștepta pe terenul lui, convins că îi va putea jumuli în voie; considera că tot acest domeniu funebru este în exclusivitate pe proprietatea sa și îi ocăra zdravăn pe mărunții șacali subalterni care îndrăzneau să scurme mormintele.

Ager la minte ca toți grecii, aprecie rapid, după aspectul lordului Evandale, veniturile probabile ale domniei sale și hotărî să nu îl înșele, socotind că va scoate mai mulți bani din adevăr decât din minciună. Așa că renunță la gândul de a-l plimba pe nobilul englez pe la mormintele știute de toată lumea și respinse ideea de a-i propune să facă săpături arheologice în zone în care știa că nu mai

rămăsese nimic, întrucât el însuși extrăsese și vânduse scump de multă vreme ceea ce fusese prețios acolo. Argyropulos (acesta era numele grecului) explorase toate colțurile mai ferite din vale, mai puțin cercetate decât celelalte, și, văzând că toate aceste căutări nu dăduseră niciun rezultat, ajunsese la concluzia că într-un anume loc, în spatele unor stânci ce păreau așezate la întâmplare, se afla cu siguranță intrarea într-un mormânt mascat cu deosebită grijă, pe care marea sa experiență îl făcuse să îl recunoască după o mulțime de indicii imperceptibile pentru niște ochi mai puțin pătrunzători decât ai săi, strălucitori și ageri ca aceia ai zăganilor cățărați pe antablamentul templelor. De doi ani de când făcuse această descoperire își impusese să nu-și îndrepte niciodată nici pașii, nici privirile înspre acele locuri, de teamă să nu atragă atenția violatorilor de morminte.

— Înălțimea Voastră are intenția de a întreprinde o serie de cercetări? spuse grecul într-un soi de dialect cosmopolit a cărui bizară sintaxă și ale cărui strani consoanțe nu vom încerca să le reproducem, dar pe care și le pot imagina cu ușurință toți cei care au străbătut Levantul și au cutreierat vechile porturi turcești din Mediterana Orientală, Constantinopol, Salonic, Smirna, Beirut, Tripoli sau Alexandria, recurgând la serviciile acestor dragomani poligloți care, de fapt, nu cunosc nicio limbă.

Din fericire, lordul Evandale și doctorul său însoțitor cunoșteau toate idiomurile din care își împrumuta Argyropulos cuvintele.

— Vă pot pune la dispoziție o sută de felahi neînfricați și neobosiți care, mânați cu gârbaciul și momiți cu bacșișuri, vor scurma pământul cu unghiile până în măruntaiele sale. Putem încerca, dacă acest lucru este pe placul Înălțimii Voastre, să scoatem la lumină un sfinx îngropat, să destupăm un naos, să deschidem un hipogeu...

Văzând că lordul rămâne impasibil la toată această enumerare ispititoare și că un surâs sceptic flutura pe buzele savantului, Argyropulos înțelese că nu avea de-a face cu unii dintre acei naivi ușor de tras pe sfoară și își întări convingerea că englezul era exact omul potrivit pentru a-i vinde descoperirea de pe urma căreia socotea că-și va rotunji mica avere și-și va înzestra fata.

— Îmi dau seama că sunteți niște adevărați savanți, și nu niște simpli călători, și că nu veți fi seduși de niște antichități de duzină, continuă el, vorbind într-o engleză mult mai puțin împestrită cu vocabule grecești, arabe și italienești. Vă voi destăinui secretul unui mormânt care până acum a scăpat investigațiilor căutătorilor și pe care nimeni în afară de mine nu îl cunoaște: este o comoară pe care am păstrat-o cu sfințenie pentru cineva care să fie demn de ea.

— Și pe care îl vei face să plătească foarte scump, spuse lordul surâzând.

— Sinceritatea mă împiedică să o contrazic pe Înălțimea Voastră: sper să scot bani frumoși pe descoperirea mea; fiecare trăiește, pe lumea asta, după cum îl duce capul: eu dezgrop faraoni și îi vând străinilor. Așa cum merg lucrurile acum, faraonii sunt din ce în ce mai rari; nu mai ajung pentru toată lumea. Marfa este foarte cerută și nu se mai face de mult.

— Într-adevăr, spuse savantul, sunt câteva secole de când colciții, paraschiștii și tarischeuții și-au închis prăvăliile, iar Memnonia, liniștitele cartiere ale morților, au fost golite de cei vii.

Grecul, auzind aceste cuvinte, îi aruncă o privire piezișă germanului; dar, judecând după starea veșmintelor sale că nu merită să-i acorde atenție continuă să-l considere pe lord drept unicul său interlocutor.

— Pentru un mormânt din vechimea cea mai îndepărtată, mi-lord, și pe care nicio mână omenească nu l-a tulburat de peste trei mii de ani, de când preoții au rostogolit niște stânci în fața intrării, credeți că o mie de guinee este o sumă prea mare? De fapt, e o nimica toată: căci s-ar putea ca înăuntru să se afle grămezi de aur, coliere de diamant și de perle, cercei din acele pietre prețioase roșu închis, peceti din safir, idoli vechi din metal prețios, monede din care s-ar putea scoate un profit pe cinste.

— Ticălos viclean, zise Rumphius, te pricepi să-ți vinzi marfa; dar știi mai bine ca oricine că nu poți găsi nimic din toate astea în mormintele egiptene.

Argyropulos, văzând că are serios de furcă, renunță să mai bată câmpii și, întorcându-se spre Evandale, îi spuse: